

27 januari 2017

Onderwerp
Voortgang Wmo 2015

Ons kenmerk
ECSD/U201700052

Telefoonnummer
(070) 373 8236

Tweede Kamer der Staten-Generaal
vaste commissie voor VWS
Postbus 20001
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

Geachte leden van de Kamercommissie voor VWS,

Met het oog op uw overleg van 1 februari 2017 over de voortgang van de Wmo 2015, informeren wij u graag over een aantal ontwikkelingen. We gaan hieronder in op: de resultaten van het eerste verplichte cliëntervaringsonderzoek Wmo; onze nieuwe handreiking over onafhankelijke cliëntondersteuning; en de recente uitspraak van de Centrale Raad over mantelzorg.

1. Cliëntervaringsonderzoek Wmo

In 2016 voerden gemeenten voor het eerst het jaarlijkse onderzoek uit naar de ervaringen van Wmo-gebruikers. De onderzoeksgegevens, van ruim 85.000 cliënten gebaseerd op representatieve steekproeven in 354 gemeenten, laten een overwegend positief beeld zien (zie Bijlage 1 voor de complete gegevens). Zowel over de toegang, als over de kwaliteit van de ondersteuning en de mate waarin het cliënten ook daadwerkelijk iets oplevert, geeft 70 tot 80% van de respondenten een positief oordeel over hun ervaring. Het rechtvaardigt de conclusie dat gemeenten niet alleen de transitie van AWBZ naar Wmo zorgvuldig hebben uitgevoerd, maar ook dat zij de uitvoering van de nieuwe Wmo voor zowel oude als nieuwe cliënten steeds beter op orde krijgen. Gemeenten zijn blij met deze positieve uitkomst. De transformatie van het sociaal domein is overigens nog in volle gang. Op veel punten streven gemeenten naar verdere verbetering.

Het belangrijkste verbeterpunt op basis van dit onderzoek is de bekendheid van de onafhankelijke cliëntondersteuner. Slechts iets meer dan een kwart van de respondenten geeft aan te weten dat zij hiervan gebruik kunnen maken. Het spoort met ervaringen van gemeenten en van cliëntenorganisaties dat het gebruik van cliëntondersteuning achterblijft bij de verwachting. De VNG brengt in januari een handreiking uit om gemeenten te helpen bij de vormgeving van hun cliëntondersteuning in bredere zin; de communicatie naar de burger maakt daar deel van uit (zie volgende punt van deze brief).

Het jaarlijkse cliëntervaringsonderzoek Wmo is door de wetgever bedoeld als instrument voor lokale verantwoording: aan gemeenteraad, de adviesraad en andere lokale belanghebbenden. Doordat gemeenten hun eigen prestaties op de lijst van 10 verplichte vragen kunnen vergelijken met andere gemeenten, gemeenteklassen of landelijk (via www.waarstaatjegemeente.nl), is het nuttige input voor de lokale beleidsdiscussies.

2. Handreiking onafhankelijke cliëntondersteuning

De implementatie van onafhankelijke cliëntondersteuning blijkt in de praktijk complex en inwoners maken er nog relatief weinig gebruik van. Daarom hebben de VNG en Movisie, met hulp van ambtelijke ondersteuning vanuit de regio Gooi- en Vechtstreek, een handreiking opgesteld die een praktische invulling geeft aan de eisen van de wet. De handreiking biedt concrete handvaten om professionele én informele cliëntondersteuning optimaal in te zetten, om te zorgen dat inwoners de best passende zorg en ondersteuning krijgen.

Het document is tot stand gekomen in nauwe afstemming met cliëntenorganisaties op het gebied van jongeren, ouderen, ouders, werk & inkomen, (jeugd) GGZ, lichamelijke beperkingen en chronische ziekten. Tevens is het besproken met gemeenten in een aantal regionale bijeenkomsten. Janny Bakker, wethouder van Huizen, heeft dit project getrokken.

De handreiking gaat in op een aantal verbeterpunten die naar voren kwamen in eerder onderzoek (zoals van Movisie). Aan de orde komen: de toegankelijkheid en diversiteit; het betrekken van inwoners en professionals bij de inrichting van cliëntondersteuning; raakvlakken met andere vormen van zorg en ondersteuning; het borgen van de onafhankelijkheid en kwaliteit; contractering en verantwoording; en het vergroten van de bekendheid en vindbaarheid. Graag bieden we u hierbij als eerste de Handreiking Onafhankelijke Cliëntondersteuning aan (zie bijlage).

3. Uitspraak Centrale Raad van Beroep over mantelzorg

De VNG heeft met enige zorg kennisgenomen van de uitspraak van de CRvB van 11 januari waarin de Centrale Raad aangeeft dat de Wmo 2015 geen aanknopingspunten biedt voor gemeenten om mantelzorg verplicht te stellen, ook niet als de gemeente tot het oordeel komt dat de potentiële mantelzorger geen belemmeringen heeft om dit te doen (zoals een baan, wonen op grote afstand e.d.).

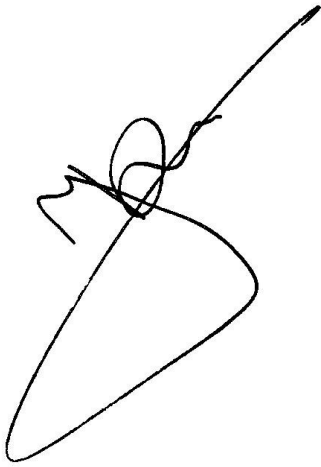
Gemeenten hebben vanuit de wet de opdracht om met inwoners die om ondersteuning vragen het gesprek aan te gaan over wat zij zelf en hun netwerk kunnen bijdragen, maar het ontbreekt gemeenten aan wettelijke mogelijkheden om deze mentaliteitsverandering te bevorderen. De uitspraak van CRvB bevestigt deze onevenwichtige situatie.

In dit verband wijzen wij er ook op dat de kosten van het pgb onder de AWBZ onhoudbaar werden, omdat steeds meer mantelzorgers de weg naar betaling van hun diensten wisten te vinden en de regelgeving daarop geen antwoord had. De VNG vindt het nog te vroeg om een wijziging op dit onderdeel van de Wmo en de Jeugdwet te bepleiten, maar wij willen de Kamer wel wijzen op de zorgen van gemeenten over deze ongewenste *monetarisering van de mantelzorg*.

Gemeenten vragen van de kamer om de gedachte achter de decentralisaties - bouwen op de kracht van burgers - uit te blijven dragen. De wetgeving door uw kamer vastgesteld gaat niet alleen over het bieden van goede zorg en ondersteuning, maar ook over nieuwe verantwoordelijkheden van overheid én burgers. Het is belangrijk dat u als wetgever ook deze boodschap blijft uitdragen, zodat lokale en landelijke overheid samen de transformatie van het sociaal domein tot een succes kunnen maken.

Wij hopen dat u het bovenstaande kunt betrekken in uw gesprek met staatssecretaris Van Rijn op 1 februari. Indien u behoefte heeft aan nadere toelichting of informatie kunt u contact opnemen met onze public affairs medewerker Eric de Rijk (eric.derijk@vng.nl).

Hoogachtend,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, stylized loop that tapers to a point at the top right, with a smaller loop and a horizontal stroke intersecting it near the top.

J. Kriens
Voorzitter directieraad

Bijlage 1 - Cliëntervaringsonderzoek
Bijlage 2 - VNG Handreiking Cliëntondersteuning